

NATUR- OG MILJØKLAGENÆVNET

Rentemestervej 8
2400 København NV
Telefon: 72 54 10 00
nmkn@nmkn.dk
www.nmkn.dk

21. december 2016 • J.nr.: NMK-43-00646 • KlageID: 95399 • Ref.: JOGNI-NMKN

AFGØRELSE

i sag om Sønderborg Kommunes tilladelse til regulering af vandløb i Skovmose

Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse efter §§ 6 stk. 2, 17 og 21 i vandløbsloven¹, jf. kapitel 5 i bekendtgørelse nr. 1219 af 28. september 2016 om vandløbsregulering og -restauration mv., samt § 6 og § 10 i habitatbekendtgørelsen².

Natur- og Miljøklagenævnet ophæver Sønderborg Kommunes afgørelse af 18. marts 2016 om tilladelse til regulering af vandløb i Skovmose og hjemviser sagen til fornyet behandling i kommunen.

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet³.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 9 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1219 af 28. september 2016 om vandløb

² Bekendtgørelse nr. 926 af 27. juni 2016 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter

³ Lovbekendtgørelse nr. 1205 af 28. september 2016 om Natur- og Miljøklagenævnet

Klagen til Natur- og Miljøklagenævnet

Afgørelsen er påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet af en sommerhusejer på vegne af yderligere ni grundejere⁴ i sommerhusområdet Skovmosen.

Klager gør navnlig gældende, at der er sket processuelle fejl i sagsbehandlingen, herunder at reguleringsbekendtgørelsens krav ikke er overholdt, og stiller spørgsmål ved projektets samlede omfang, samt konkrete tekniske forhold.

Sagens oplysninger

Sommerhusområdet Skovmose er beliggende i Sønderborg Kommune og består af områderne Egemose, Birkemose, Rønnemose, Lærkemose, Fyrremose, Tjørnemose, Askemose, Hyldemose, Ellemose og Pilemose. Området har i 2011, 2013, 2015 og 2016 været ramt af oversvømmelser ved skybrud. Ved hændelsen i 2015 blev der registreret skader på 20 sommerhuse til en samlet forsikringsmæssig udgift på omkring 2 mio. kr. fordelt på fem forsikringsselskaber.

Der ligger over 700 sommerhuse i Skovmosen, der er afgrænset af landbrugsarealer mod vest, nord og øst og Flensborg Fjord mod syd. Terrænet på den vestlige og nordlige side har fald mod Skovmosen.

Øst for Skovmosen er der jævnfør Miljøportalens vejledende registrering arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Arealerne er registrerede som eng, mose og overdrev. Ud mod Flensburg Fjord er der langs sommerhusområdet en bræmme, der er registreret som overdrev. Derudover er vandløbene "Landkanalen" og "Kanal G" omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. De øvrige vandløb i projektområdet er ikke omfattet af § 3. Ingen af vandløbene i projektområdet er målsatte.

Farvandet syd for Als er en del af Natura 2000-område nr. 197, som består af habitatområde H173, samt fuglebeskyttelsesområdet F64. For planperioden 2009-2015 har Naturstyrelsen udarbejdet to delplaner for området bestående af en delplan for habitatområdet og en delplan for fuglebeskyttelsesområdet. Det fremgår af Natura 2000-delplanen for habitatområdet Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet rundt om Als, at udpegningsgrundlaget for H173 er naturtyperne sandbanke og rev, samt arten marsvin. H173 omfatter det marine område ud for Skovmosen. Det fremgår af Natura 2000-delplanen for fuglebeskyttelsesområdet Flensborg Fjord og Nybøl Nor, at udpegningsgrundlaget for F64 er troldand, hvinand, bjergand og toppet skallesluger. Fra det østligste punkt af F64 er der knap 17 km til Skovmosen.

I april 2016 offentliggjorde Naturstyrelsen Natura 2000-planen 2016-2021 for Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet rundt om Als bestående af H173 og F64. Udpegningsgrundlaget er uændret for H173. For F64 er udpegningsgrundlaget revideret og består nu af hvinand og edderfugl.

⁴ Det bemærkes, at der er fejl på den af klager anførte liste over klagere. Sønderborg Kommune har gjort opmærksom på, at det er ejerne af Tjørnemose 2 og 4, som klager og ikke 4 og 6, som klager oplyser. Desuden har klager orienteret nævnet om, at det er ejeren af Fyrremose 80 og ikke Fyrremose 126, der klager.

Det fremgår af Natura 2000-delplanerne for Natura 2000-område nr. 197, at en af truslerne for udpegningsgrundlaget i området er næringsstofbelastning, herunder især kvælstof fra diffuse kilder.

Sønderborg Kommune har den 18. marts 2016 truffet afgørelse om, at gennemførelse af reguleringsprojektet i Skovmosen ikke er VVM-pligtigt. I VVM-screeningen (skemaets punkt 30)⁵ fremgår det, at der ikke er registreret særligt beskyttede arter (bilag IV-arter) i § 3-områderne. Kommunen vurderer i screeningsafgørelsen, at projektet ikke vil påvirke mulige levesteder for særligt beskyttede arter.

En del af projektområdet er jævnfør Miljøportalen registreret som lavbundsarealer i okkerklasse 2 med middel risiko for okkerudledning. En del af projektområdet ligger inden for strandbeskyttelseslinjen. Det rørlagte vandløb L69 er et offentligt vandløb.

Skovmosen ligger indenfor det offentlige pumpelag Lysabild-Skovby Landvindingslags interessegrænse. Det fremgår af § 11, stk. 1, i Lysabild-Skovby Landvindingslags vedtægt, at lagets anliggender styres af generalforsamlingen og af en bestyrelse, som varetager de daglige forretninger ved driften og vedligeholdelsen af lagets anlæg. Af vedtægtens § 11, stk. 2, fremgår det, at bestyrelsen drager omsorg for, at hele anlægget til enhver tid svarer til sit formål. Vedligeholdelsen af landvindingslagets anlæg er ikke indskrænket til blot bevarelse af de bestående anlæg, men skal også gå ud på at forny og styrke disse, så såvel de årlige driftsudgifter som vedligeholdelsesudgifterne bliver så lidet byrdefulde som mulige for landvindingslagets medlemmer.

Bestyrelsens sammensætning og valg til bestyrelsen fremgår af vedtægtens § 14. Bestyrelsen består af syv medlemmer, hvoraf tre medlemmer skal være sommerhusejere. Sommerhusejerne udpeger gennem Sammenslutningen af Hus- og Grundejere i Skovmose de tre repræsentanter. Bestyrelsens medlemmer vælges på den årlige generalforsamling, som omfatter samtlige ejere af de under landvindingslaget hørende ejendomme.

Sagsforløb

Bestyrelsen i Lysabild-Skovby Landvindingslag har via rådgiverfirmaet Orbicon søgt Sønderborg Kommune om at gennemføre et reguleringsprojekt som beskrevet i ansøgning af 14. september 2015 for at sikre Skovmosen mod fremtidige oversvømmelser. Ansøgningsmaterialet er efterfølgende revideret den 29. februar 2016 og 17. marts 2016.

Projektforslaget var i høring i perioden 27. oktober 2015 til den 25. november 2015. Projektforslaget indeholdt udover det tekniske løsningsforslag et økonomisk overslag, samt forslag til partsfordeling.

Sønderborg Kommune har redegjort for, at der er sket projektilretninger i forhold til det materiale, der har været i offentlig høring.

I forbindelse med Kystdirektoratets behandling af ansøgningen om to forlængede udløbsledninger ved henholdsvis Landkanalen og Egemose, gjorde direktoratet opmærksom på, at stensætningerne kunne virke som hofder og give anledning til påvirkning af kystprofilen. Derfor valgte kommunen at

⁵ http://sonderborgkommune.dk/sites/all/files/Forvaltninger/hoeringer/files/vvm-skema_0.pdf

ændre på de to ansøgte udløbsledninger. Ved Landkanalen forbliver udløbet uændret. Udløbet ved Egemosen er ændret, så udløbspunktet bliver en brønd højere oppe på stranden. Disse ændringer fremgår af det reviderede ansøgningsmateriale.

Ved kommunens behandling af ansøgning om dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 3, vurderede kommunen, at etablering af en dyb grøft ville påvirke et engareal og medføre tilstandsændringer. Derfor valgte kommunen at ændre forløbet til et tæt rør, der viderefører vandet fra de opstrømsliggende arealer i kombination med en mindre dyb grøft (trug), som fanger det afstrømmende overfladevand. Disse ændringer fremgår ifølge kommunen ikke af det tilrettede ansøgningsmateriale, men kommunen har oplyst, at forløbet vises korrekt på det tekniske kort dateret 1. april 2016. Ændringerne er beskrevet overordnet i afgørelsen. Kommunen oplyser, at ændringen er håndteret i forhold til lodsejerne i løbet af den ejendomsrættelige behandling af sagen.

Sønderborg Kommune har februar 2016 udarbejdet et notat "Konsekvensvurdering af projektets indvirkning på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag". Notatet er udarbejdet på baggrund af det oprindelige projektforslag, som indeholdt etablering af to udløb fra henholdsvis Landkanalen og Egemosen ca. 75 m ud i Ydre Flensborg Fjord. Notatet indeholder en vurdering af projektets indvirkning på udpegningsgrundlaget i habitatområde nr. 173. Kommunen vurderer i notatet, at projektet hverken under eller efter etableringen vil have negativ betydning for udpegningsgrundlaget.

I forhold til vandkvalitet skriver kommunen i sit notat om påvirkningen af Natura 2000-området følgende: "Næringsberigelse af vandområder er problematisk. Projektet forventes ikke at ændre på vandets indhold af næringsstoffer, da det er almindeligt overfladevand, der udledes. Skovmosen ligger delvist i okkerpotentielt område okkerklasse 2, middeldrisiko for okkerudledning. Denne problemstilling håndteres i forbindelse med sagsbehandlingen af projektet. Havet er en robust recipient mht. okker".

Sønderborg Kommune gav den 18. marts 2016 tilladelse efter vandløbsloven til regulering af vandløb i Skovmosen.

Det godkendte projekt

Det samlede projekt fremgår af et teknisk kort dateret 1. april 2016. Det tekniske kort ligger på Sønderborg Kommunes hjemmeside⁶.

Hovedprincippet i projektforslaget er at undgå, at udefrakommende vand fra det største opland mod nord bliver ledt gennem sommerhusområdet. Indtrængning af vand til Skovmosen er ved tidligere oversvømmelseshændelser sket ved direkte indløb på terræn, via et rørlagt vandløb (L69) fra Skovby og via Landkanalen.

Projektet omfatter både nyanlæg og regulering, herunder neddrøsning, af eksisterende vandløb, samt etablering af jordvolde og bassin. Projektarealet er inddelt i fire delområder.

I delområde 1 etableres grøfter og volde på markarealer nord og vest for sommerhusområdet. Terrænet hælder ind mod sommerhusområdet og grøfterne skal i kombination med jordvolde sikre,

⁶ http://sonderborgkommune.dk/sites/all/files/Forvaltninger/hoeringer/files/plantegning_alternativ_rev_a.pdf

at der ikke strømmer overfladevand ind i sommerhusområdet. På den sydvestlige side af Tjørnemose, nord for Skovmosevej etableres en grøft og vold med afledning af vand mod sydøst. Ved grøftens krydsning med Skovmosevej ledes vandet i den grøft, der beskrives i delområde 2. Nord for Tjørnemose, Askemose og Hyldemose etableres en 750 m lang grøft og vold. Grøften har dybdepunkt ved Hyldemose 21. Der anlægges 580 m grøft fra Tjørnemose 33 til et nyt rørindløb ved Hyldemose 21 og 170 m grøft fra Ellemose 21 til det nye rørindløb ved Hyldemose 21. Det nye rørindløb ved Hyldemose 21 har brønd-bundkote i 1,05 m og fortsætter i et nyt rør mod nord.

Der etableres en rørlægning langs vejen Birke. Rørlægningen er en afskæring af det eksisterende rørlagte vandløb L69 fra Skovby, så vandet herfra ikke længere føres gennem sommerhusområdet. Afskæringen skal sikre, at der ikke længere sker stuvning af vand op gennem dæksler i sommerhusområdet. Med afskæringen skal det eksisterende rørlagte forløb fremover kun håndtere internt vand fra sommerhusområdet. Det eksisterende rør fra Skovby er et $\varnothing 400$ mm betonrør, som inden det når sommerhusområdet øges til et $\varnothing 500$ mm betonrør. Det nye afskærende rør anlægges på nordsiden af vejen Birke med dimensionen $\varnothing 800$ mm betonrør og får udløb i Landkanalen. Der etableres desuden en grøft med udløb i Landkanalen til afledning af overfladevand fra markarealerne.

Den nye rørledning mellem Hyldemose 21 og den afskærende nye ledning langs Birke forbindes i en ny brønd med bundkote i 0,88 m.

Af det tekniske kort ses det, at Landkanalens underføring under vejen Birke nedrosles fra en $\varnothing 1000$ mm til en $\varnothing 600$ mm rørunderføring. Dette skal sikre, at Landkanalen har tilstrækkelig kapacitet til at aflede vandet internt i sommerhusområdet. Det overskydende vand håndteres som beskrevet under delområde 3.

Nord for Skovmosevej etableres en 150 m lang grøft til sikring af bortledning af overfladevand i sommerhusområdet. Grøften løber fra Askemose til Hyldemose og får afløb til det eksisterende rørlagte vandløb, L69, der har afløb til Landkanalen.

En eksisterende grøft syd for vejen Birke skal jævnfør det tekniske kort oprenses og profileres. Dette forløb beskrives ikke i hverken ansøgning eller afgørelse.

I delområde 2 etableres en grøft og en vold på markarealerne sydvest for vejen Egemose fra Skovmosevej til campingpladsen. Terrænet hælder ind mod sommerhusområdet. Grøften skal i kombination med jordvolden sikre, at der ikke strømmer overfladevand ind i sommerhusområdet. Langs med vejen Egemose etableres et trug på den nordøstlige side af vejen. På markarealet oven for campingpladsen etableres et rør under vejen Egemose, der fører vandet fra den nyetablerede grøft til en ny ledning, der placeres under det fremtidige trug langs Egemose frem til udløb på stranden. Overfladevandet langs vejen opsamles i truget og vandet ledes i den ny ledning. Den nye ledning etableres som et $\varnothing 500$ mm betonrør med en bundkote på 1,7 m ved vejen Egemoses afslutning. Rørledningen fortsætter indtil udløb på stranden med udløb i kote ca. 0. Vandet kan løbe frit ud af udløbet.

Der etableres desuden en grøft og vold i en grøn kile bag vejene Birkemose og Egemose. Grøften og volden skal sikre bortledning af overfladevand i sommerhusområdet og er en ekstra intern sikring.

Fra vejen Birkemose rørlægges grøften frem til udløb i G-kanalen og der etableres et trug langs vejen.

Det fremgår desuden af det tekniske kort, at der etableres en ny grøft fra vejen Birkemose til G-kanalen parallelt med og nord for den ny rørlagte strækning. Dette forløb beskrives ikke i hverken ansøgning eller afgørelse.

Delområde 3 omfatter en naturlig lavning nord for sommerhusområdet. Landkanalens brink afrettes, så der sker nødoverløb fra Landkanalen til lavningen, når vandstanden stiger over kote 1,10 m i Landkanalen. Der etableres volde omkring lavningen i kote 1,5 m og 1,00 m, hvilket sikrer, at vandet fra lavningen ledes til pumpekanal E (L85 i projekt materialet).

I delområde 4 etableres en grøft langs vejen Fyrremose i en eksisterende grøfts tracé mellem sommerhusområdet og vejen. Grøften skal sikre bortledning af overfladevand i sommerhusområdet. Ved Fyrremose 52 etableres et rør under vejen Fyrremose og rørlægningen fortsætter til udløb i G-kanalen, hvor der etableres en kontraventil til sikring af, at vand fra kanal G ikke kan strømme ind i sommerhusområdet. Der etableres et trug langs vejen til håndtering af overfladevand fra vejen.

Tilladelsen til regulering er meddelt med hjemmel i § 17 i vandløbsloven og § 3 i reguleringsbekendtgørelsen.

Sønderborg Kommune har anvendt en TWI-model til beregning af, hvordan udgifterne til det samlede projekt skal fordeles. Modellen er en matematisk metode, der anvender målte terrænhøjder og hældninger til at bestemme lavninger i terrænet, hvor der er en risiko for oversvømmelse. Partsfordelingen fordeler de samlede omkostninger efter den enkelte matrikels oversvømmelsesrisiko. Alle matrikler i sommerhusområdet er tildelt parter. De matrikler, der har fået tildelt flest parter, får en udgift på 10.581 kr. ex. moms med den foreslåede partsfordeling. De samlede omkostninger for projektet er fastsat til 6,1 mio. kr. ex. moms.

Klage over afgørelsen

Klagerne gør navnlig gældende, at

1. det planlagte projekt i væsentlige dele er overflødigt og der findes eksisterende, men misligholdte, vandafledningsmuligheder,
2. naturen forstyrres mere end nødvendigt,
3. etablering af en lavning i en naturlig lavning, som senere bliver omfattet af vådområdeprojekt Birkepøl giver ikke mening,
4. det ikke kan være sommerhusejernes opgave at øge dimensionen af et rør fra $\varnothing 400$ til $\varnothing 800$,
5. "Der oplyses ikke og tages ikke hensyn til paragraf 68 i vandløbsloven, hvor oplandet, som sender mere end 1 liter vand per minut per hektar i lavtliggende områder, skal bidrage til betaling af vandafledningen",
6. fejlbetjening af ventil/teknisk fejlfunktion ved ventil vil skade sommerhusområdet og det er ikke dokumenteret, at der har været problemer med indtrængende vand fra det lavtliggende område,
7. der ikke er indgået økonomisk forlig og ikke opnået enighed om partsfordelingsnøglen. Kommunen har ikke kompetence til at fastsætte partsfordelingsnøgle. Klager mener, at partsfordelingen bør ændres, så de, der har størst nytte af projektet bør betale mere. Der peges på, at der er meddelt godkendelse til reguleringsprojektet, inden der foreligger endelig afgørelse om økonomien,

8. projekt-proceduren gør det umuligt for borgerne at gennemskue projektet, herunder at der mangler oplysninger,
9. der er tale om et overdimensioneret projekt, hvor for mange matrikler pålægges nytte af projektet. Udgifterne til nyanlæg af vandløb skal ikke fordeles efter nytteprincippet, men af de grundejere, der ønsker anlægget udført, samt af de grundejere, der ønsker at medbenytte det. Ingen af klagerne ønsker anlægget eller medbenyttelse og
10. etablering af vådområdet Birkepøl bør afventes og derefter bør projektet deles op i mindre projekter iht. proportionalitetsprincippet.

Den økonomiske del af afgørelsen er påklaget til taksationskommissionen, som den 30. august 2016 har meddelt Sønderborg Kommune, at kommissionen afventer Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse.

Kommunens bemærkninger til klagen

Sønderborg Kommune har indsendt følgende kommentarer til de enkelte klagepunkter:

Klagepunkt 1 – reguleringsprojektet er overflødigt: Det er Sønderborg Kommunes opfattelse, at Birkepøl-projektet ikke løser oversvømmelsesproblemerne i Skovmosen. Det er ved flere lejligheder konstateret, at oversvømmelser i sommerhusområdet stammer fra indtrængende overfladevand fra oplandet, hvilket Birkepøl-projektet ikke håndterer. Det godkendte projekt forhindrer vand i at trænge ind i Skovmosen.

Klagepunkt 2 – forstyrrelse af naturen: Den væsentligste del af projektet foregår på dyrkede markarealer. Der er givet dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 på de områder, hvor anlægsarbejdet foregår på naturbeskyttede arealer.

Klagepunkt 3 – drosselledning og eksisterende lavning, som tilhører det fremtidige vådområde: Projektet forudsætter en drosselledning og et bassinanlæg, hvor der i forvejen findes en lavning. Formålet med drosselledningen er at reducere den vandmængde, der løber ind i Skovmosen gennem Landkanalen og hermed sikre, at Landkanalen har kapacitet til Skovmosens interne vand. Anlægsarbejdet består primært i etablering af jordvolde. Der er ikke tale om større grave/uddybingsarbejder.

Klagepunkt 4 - kapacitet på rørledning: Rådgiverfirmaet Orbicon har beregnet den nødvendige dimension på rørledningen. Ved beregningen er der anvendt klima-sikkerhedsfaktorer. Der sker desuden opsamling af afstrømmende overfladevand, som i dag kan give oversvømmelser i Skovmosen. Derfor er der behov for en større rørdimension.

Klagepunkt 5 – forøgelse af afløbsmængden: Kommunen oplyser, at der er tre byområder, hvorfra regnvand kan løbe til Skovmose-området. Fælleskloakeringen i Skovby er fra begyndelsen af 1980'erne. Der er etableret regnvandsbassin i 2003, hvorfra der kan ske overløb til det rørlagte vandløb L69. Det skønnes, at der sker overløb 1 eller få gange om året. Lysabild er fælleskloakeret siden 1960'erne. Der er etableret bassiner i 2004 og 2005 hvorfra der kan ske overløb til Landkanalen. Det er skønnet, at det sker 1 eller få gange årligt. Et mindre opland i Lysabild har afløb til B-kanalen. Det tredje byområde er ikke kloakeret. Kommunen mener, at regnvandsbassinene sikrer, at der ikke sker merbelastning af vandløbene længere nedstrøms. Kloakeringerne er desuden

så gamle, at et behov for øget regulering og/eller vedligeholdelse som følge af kloakeringerne ville have vist sig langt før.

Klagepunkt 6 – ventil: Den planlagte ventil er en Lykkegård kontraklap, der er almindelig anvendt i afløbsprojekter. Det skal sikres, at kontraklappen bliver tilset og vedligeholdt. Ventilen har til formål at forhindre tilbagestuvning af vand fra Birkepøl til G-kanalen og giver en ekstra sikkerhed, hvis der sker fejl på eller misbetjening af skottet på A-kanalen.

Klagepunkt 7 – spørgsmål om enighed om partsfordeling og indgåelse af forlig: Høringen af vandløbsprojektet omfattede et forslag til partsfordeling baseret på nytteprincippet, så de grunde, der har den største beregnede oversvømmelsesrisiko, skal betale mest. På baggrund af høringssvar er der foretaget nedjustering af partsantallet for nogle grunde. Kommunen har uden held forsøgt at indgå forlig. Kommunen har ikke godkendt partsfordelingen, men foreslået den partsfordeling, som kommunen anbefaler.

Klagepunkt 8 – Procedure: Der er tale om et komplekst projekt af lang varighed. Vandløbslovens procedurer for beslutninger i vandløbsager med høringer og afgørelser er fulgt. Der har været afholdt borgermøde og formændene for de seks grundejerforeninger har deltaget i en lang række møder og været veloplyst om forløbet. De forskellige begreber dækker over teknisk komplicerede problemstillinger, som er forsøgt forklaret. Kommunen har ikke fundet det nødvendigt at fremlægge de hydrauliske beregninger, der ligger til grund for projektet, men opfatter de gentagne oversvømmelser i området som dokumentation for, at der er et behov for en løsning. Projektets bygherre er Lysabild-Skovby Landvindingslag.

Klagepunkt 9 – overdimensioneret projekt og brugen af "nytte og gavn princippet": Kommunen mener, at problemet skal løses i en større helhed, da små delløsninger i bedste fald blot vil flytte problemet. Det har ved de observerede oversvømmelser kunnet konstateres, at hele området er påvirket af oversvømmelserne, idet fællesarealer og veje også omfattes. Projektet kan ikke vurderes at være overdimensioneret ud fra antallet af påvirkede matrikler. Kommunen har modtaget ansøgningen fra landvindingslaget og det er kommunens opfattelse, at det er et ønske fra laget at gennemføre det beskrevne projekt. Kommunen finder det rigtigst at anvende den partsfordeling, som er udarbejdet som en del af ansøgningen.

Klagepunkt 10 – afvente Birkepøl-projektet og etapeopdeling: Der henvises til kommentaren under klagepunkt 1. Realiseringen af Birkepøl-projektet er fortsat usikker. Omfanget og etapeopdelingen af projektet har været drøftet med bestyrelsen for Lysabild-Skovby Landvindingslag, som ønsker en helhedsløsning for afvandingsproblemerne gennemført nu.

Supplerende oplysninger under klagesagens behandling

Sønderborg Kommune har på Natur- og Miljøklagenævnets anmodning fremsendt yderligere oplysninger under nævnets behandling af sagen. De supplerende oplysninger bestod i det væsentligste af sagens øvrige afgørelser, kommunens habitatvurdering, kort med stationering af Landkanal og G-kanal, samt redegørelse for projektilpasninger.

Kommunens supplerende materiale har givet anledning til yderligere kommentarer fra klagerne. Kommentarerne underbygger primært de klagepunkter, som er anført i den oprindelige klage:

Der er tale om et overdimensioneret projekt, da højst 20 af 727 sommerhusgrunde har haft skader. Viden om placering af de oversvømmede ejendomme er vigtig for at kunne vurdere behovet for de enkelte dele af projektet. Der er på det rørlagte vandløb L69 et spring i rørdimensionen, hvor et ø40 cm rør langs Skovmosevej modtager vand fra et ø60 cm rør. Ø40 cm røret er desuden defekt og en konkret ejendom er udsat ved skybrud. Vedligeholdelse og mere omfattende undersøgelser af de eksisterende drænforhold vil give bedre overblik over de nødvendige tiltag. Klager mener, at der findes en rørledning fra Fyrremosen og over til en ikke-vedligeholdt kanal. Klager peger på misligholdte eksisterende systemer i form af ikke-vedligeholdte kanaler og tilgroede riste langs veje, samt kommunens ukendskab til eksisterende forløb. Klager har vedlagt en avisartikel om, hvordan Guldborgsund Kommune har håndteret et tilsvarende projekt.

Derudover indeholder klagers supplerende bemærkninger en række spørgsmål af faktisk karakter.

Den 11. oktober 2016 sendte Sønderborg Kommune kommentarer til klagers bemærkninger, samt notater, kort og fotos af de to oversvømmelseshændelser i og omkring sommerhusområdet den 22. maj 2013 og julen 2015. Kommunen svarer i disse kommentarer på klagers faktuelle spørgsmål.

Sønderborg Kommune anfører, at skadesomfanget fra oversvømmelsen i 2015 ikke kan reduceres til, at kun 2,75 % af sommerhusene er omfattet, idet der ikke er lavet en tilbundsående undersøgelse hos alle forsikringselskaber, samt at Beredskabet sikrede, at store vandmængder blev holdt tilbage opstrøms vejen Birke. Kommunen redegør derudover for forløbet af L69 før og efter byggemodningen af bl.a. Hyldemosen, samt rørlægningens kapacitet. Kommunen oplyser desuden, at hverken egne driftsfolk, landvindingslaget eller entreprenør har kunnet bekræfte klagers oplysning om et defekt rør. Kommunen oplyser, at skottet i A-kanalen, hvor A-kanalen løber sammen med F-kanalen betjenes manuelt og afspærres ved kraftig nedbør. Det betyder, at vandet fra F-kanalen, M-kanalen mv. tilbageholdes, og vandet fra G-kanalen får frit udløb til pumpestationen. Ifølge landvindingslagets formand er der risiko for, at der vil opstå tilbagestuvning af vand i G-kanalen, hvis det nuværende skot ikke bliver betjent.

Klager har den 20. oktober 2016 indsendt supplerende bemærkninger til kommunens kommentarer. Klager har bl.a. et bekymringspunkt angående udløbsledningen ved Egemose ved forekomst af kraftig regn og den manuelle vedligeholdelse.

Vådområdeprojekt

Sønderborg Kommune arbejder sideløbende på realisering af et vådområdeprojekt (Birkepøl). Projektet skal bidrage til at opfylde reduktionsmålet for kvælstof, der er opstillet i vandplanen for Hovedvandopland 1.11 – Lillebælt / Jylland. NaturErhvervstyrelsen har givet tilsagn om midler til realisering af et ca. 113 ha stort vådområde, som jf. den tekniske forundersøgelse forventes at kunne fjerne over 11 tons kvælstof pr år. Sønderborg Kommune har oplyst, at der i 2016 gennemføres lodsejerforhandlinger med henblik på at gennemføre jordfordeling. Hvis projektet kan realiseres forventes det at ske 2017-2018. Det ses af vådområdeprojektets forundersøgelse, at projektarealet overlapper med Skovmoseprojektet for så vidt gælder lavningen nord/nordøst for Skovmosen. Landkanalen vil ved realisering af vådområdeprojektet blive afbrudt, så vandet fra oplandet ikke bliver ledt gennem sommerhusområdet, men gennem vådområdet (kanal E).

Anmodning om opsættende virkning/fremskyndelse af sagen

Sønderborg Kommune rettede den 26. april 2016 henvendelse til Natur- og Miljøklagenævnet med henblik på at få ophævet den opsættende virkning af klagen, alternativt at få fremskyndet nævnets sagsbehandling. Natur- og Miljøklagenævnet traf juni 2016 delafgørelse i sagen om, at klagens opsættende virkning ikke blev ophævet. Sønderborg Kommune blev den 26. august 2016 orienteret om, at sagsbehandlingen er fremskyndet med henblik på at kunne træffe en afgørelse i indeværende år (2016).

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger og afgørelse

Natur- og Miljøklagenævnet har begrænset prøvelsen i sagen til de klagepunkter, som klager har anført jf. § 12 a i lov om Natur- og Miljøklagenævnet. Der er i sagen rejst en række forskellige klagepunkter. Nævnet har i sin prøvelse af sagen fokuseret på følgende hovedspørgsmål:

1. Habitatbekendtgørelsen
2. Afvanding og miljø
3. Økonomi
4. Forvaltningsretlige forhold
5. Projektets/dele af projektets nødvendighed
6. Øvrige bemærkninger

Det retlige grundlag:

A. Vandløbslovgivningen

Det fremgår af vandløbslovens § 6 stk. 2, at ingen uden vandløbsmyndighedens tilladelse må bortlede vandet fra vandløb, forandre vandstanden i vandløb eller hindre vandets frie løb.

Ifølge vandløbslovens § 17 må vandløb kun reguleres efter vandløbsmyndighedens bestemmelse. Ved regulering af et vandløb forstås ifølge lovens § 16 ændring af vandløbets skikkelse, herunder vandløbets forløb, bredde, bundkote og skråningsanlæg, medmindre foranstaltningerne er omfattet af kapitel 8 (vandløbsrestaurering) eller kapitel 10 (broer, opstemningsanlæg, flodemål m.m.).

Ifølge lovens § 21 må nye vandløb kun anlægges efter vandløbsmyndighedens bestemmelse, jf. dog § 3, stk. 2 (den fri dræningsret).

Vandløbslovens § 22, stk. 1, og § 24, stk. 1, indeholder bestemmelser om udgiftsfordeling i sager om anlæg af nye vandløb hhv. regulering af vandløb samt sænkning af vandstanden i / tørlægning af søer. I mangel af forlig kan økonomiske spørgsmål efter både § 22 og § 24 forlanges indbragt for taksationsmyndigheden.

Ifølge vandløbslovens § 63 kan vandløbsmyndigheden godkende, at en person, der ikke har deltaget i en foranstaltning, benytter foranstaltningen mod at betale en del af anlægsudgifterne og deltage i den fremtidige vedligeholdelsesudgift samt erstatte det tab, som benyttelsen medfører

Vandløbsmyndighedens behandling og afgørelse af sager efter § 17 og § 21 skal ske efter kapitel 5 i reguleringsbekendtgørelsen.

Ifølge reguleringsbekendtgørelsens § 18 skal vandløbsmyndigheden ved sin afgørelse tage hensyn til samtlige afvandingsinteresser ved vandløbet, samt sikre, at projektet er foreneligt med hensynet til den miljømæssige målsætning, der er fastlagt for vandløbet.

Ifølge reguleringsbekendtgørelsens § 19, stk. 2, skal godkendelse af et projekt indeholde endelig afgørelse om eventuelle økonomiske spørgsmål, om arealerhvervelser og rådighedsindskrænkninger samt om erstatning for disse.

Ifølge § 19, stk. 3 skal en godkendelse endvidere indeholde 1) en beskrivelse af det pågældende projekt, 2) bestemmelser om arbejdets udførelse, herunder om ansvaret for tilsynet, 3) eventuelle særlige vilkår for godkendelsen, herunder eventuelle tidsbegrænsninger, og 4) fristen for arbejdets udførelse og bestemmelser om indberetning til vandløbsmyndigheden herom

Afgørelser om regulering og nyanlæg af vandløb er omfattet af habitatbekendtgørelsens regler.

B. Habitatbekendtgørelsen

Det følger af § 6, stk. 1, jf. § 7, stk. 8, nr. 1 og 3, i habitatbekendtgørelsen at der, før der kan meddeles tilladelse til regulering og anlæggelse af nye vandløb, skal foretages en vurdering af, om projektet i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt.

Bestemmelsen i habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1, gælder både ved tilladelse til projekter i og udenfor de internationale beskyttelsesområder. Ved tilladelse uden for områderne skal myndigheden tage stilling til, om projektet kan påvirke de arter og naturtyper, som et nærliggende internationalt naturbeskyttelsesområde er udpeget for at bevare. De projekter, der omfattes af kravet om vurdering, er projekter, som ikke direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning.

Hvis myndigheden vurderer, at projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområde, kan der ikke meddeles tilladelse til det ansøgte, jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 2. Bestemmelserne i § 6, stk. 1 og 2, gælder også for myndighedernes administration af bestemmelserne i § 8, jf. stk. 3. Ifølge bestemmelsens stk. 4, skal vurderinger efter stk. 1-3 fremgå af afgørelsen.

Det følger af § 10 stk. 1 i habitatbekendtgørelsen, at ved administrationen af de i §§ 7-8 nævnte bestemmelser, kan der ikke gives tilladelse, dispensation, godkendelse mv., hvis det ansøgte kan

- 1) Beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a), eller
- 2) ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b) i alle livsstadier.

Jævnfør § 10, stk. 2, skal vurderingen fremgå af de afgørelser, der bliver truffet efter de i §§ 7-8 nævnte bestemmelser.

Vurderingen af den konkrete sag:

1. Habitatbekendtgørelsen

1.1. Udpegningsgrundlaget

Sønderborg Kommune har i afgørelsen konkluderet, at projektet ikke vil medføre nogen påvirkning i forhold til Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag. Konklusionen bygger på notatet "Konsekvensvurdering af projektets indvirkning på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag", som Sønderborg Kommune har udarbejdet på baggrund af det oprindelige projektforslag, som indeholdt etablering af to udløb fra henholdsvis Landkanalen og Egemosen ca. 75 m ud i Ydre Flensborg Fjord. Det aktuelle projekt er således ikke vurderet – det er derimod et projekt, der dels indebærer samme indgreb som det anlæg, klagesagen drejer sig om, og i tillæg hertil ville indebære anlægsarbejder direkte i Natura 2000-området. Da det aktuelle projekt ikke omfatter anlægsarbejder i Natura 2000-området, vil påvirkningen af Natura 2000-området efter nævnets opfattelse være mindre end det projekt, som kommunen har vurderet.

I Natura 2000-delplanerne for Natura 2000-område nr. 197 for perioden 2009-2015 ses, at en af truslerne for udpegningsgrundlaget i området er næringsstofbelastning, herunder især kvælstof fra diffuse kilder.

I forhold til vandkvalitet skriver kommunen i sit notat om påvirkningen af Natura 2000-området, at projektet ikke forventes at ændre på vandets indhold af næringsstoffer, da det er almindeligt overfladevand, der udledes. Skovmosen ligger delvist i et okkerpotentielt område med okkerklasse II. Kommunen skriver, at problemstillingen håndteres i forbindelse med sagsbehandlingen af projektet.

Natur- og Miljøklagenævnet opfatter det anførte i kommunens notat som kommunens væsentlighedsvurdering efter habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1. Ifølge vejledningen⁷ til habitatbekendtgørelsen er formålet med væsentlighedsvurderingen at tage stilling til, om planen eller projektet har en karakter, så en nærmere konsekvensvurdering er påkrævet. Hvis myndigheden på baggrund af væsentlighedsvurderingen, der er udtryk for et kvalificeret skøn, kan afvise, at en plan eller projekt i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, er der ikke efter habitatbekendtgørelsen pligt til at udarbejde en nærmere konsekvensvurdering.

Projektets potentielle påvirkning af udpegningsgrundlaget angår primært vandkvalitet. Nævnet er enig med kommunen i vurderingen af, at realisering af projektet ikke forventes at medføre væsentlige ændringer i forhold til udledningen af næringsstoffer.

Spørgsmålet om øget okkerudledning ses ikke behandlet i kommunens notat eller i selve afgørelsen, ud over at kommunen i notatet konstaterer, at havet er en robust recipient i forhold til okker. Nævnet bemærker, at projektet medfører, at der i det okkerpotentielle område etableres/retableres grøfter, som afvander til den § 3 beskyttede G-kanal. Dermed er der risiko for en øget okkerudledning til denne kanal. Vandet fra de nye/retablerede grøfter vil have en vis opholdstid i pumpekanalen, der kan komme til at fungere som et okkerbassin. Dermed reduceres den eventuelle okkerudledning til det marine område. Sønderborg Kommune vurderer, at havet er en robust recipient i forhold til okker og konkluderer, at udpegningsgrundlaget ikke påvirkes af projektet. Nævnet er enig i kommunens konklusion.

⁷ Vejledning til bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 med senere ændringer om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Natur- og Miljøklagenævnet kan konstatere, at kommunen i notatet ikke har forholdt sig til udpegningsgrundlaget i fuglebeskyttelsesområdet F64, som er en del af Natura 2000-området. Natur- og Miljøklagenævnet lægger til grund, at årsagen hertil er afstanden på knap 17 km fra projektområdet til F64. Nævnet har ikke bemærkninger hertil, da udpegningsgrundlaget i F64 ikke findes at blive påvirket af projektet allerede på grund af afstanden til området.

Nævnet er således enig med Sønderborg Kommune i vurderingen af, at projektet og anlægsarbejdet ikke vil påvirke udpegningsgrundlaget i Natura 2000-området væsentligt.

1.2 – Bilag IV-arter

Natur- og Miljøklagenævnet konstaterer, at Sønderborg Kommune i afgørelsen efter vandløbsloven ikke har forholdt sig til evt. bilag IV-arter i området udover arten marsvin, som er en del af selve udpegningsgrundlaget i Natura 2000-området.

Det fremgår imidlertid af Sønderborg Kommunes VVM-screening, at der ikke er registreret særligt beskyttede arter (bilag IV-arter) i § 3 områderne. Kommunen vurderer, at projektet ikke vil påvirke mulige levesteder for særligt beskyttede arter.

Nævnet vurderer, at kommunens manglende vurdering af bilag IV-arter i vandløbsafgørelsen er en retlig mangel ved afgørelsen. Da kommunen i projektforslaget har taget stilling til tilstedeværelsen af bilag IV-arter, vurderer nævnet, at manglen konkret ikke er så væsentlig, at den bør medføre afgørelsens gyldighed.

2. Afvanding og miljø

2.1. Afvandingsforhold:

Ansøgningen om regulering af vandløb redegør for, at oversvømmelserne i Skovmosen skyldes overfladisk tilstrømning, samt vand fra L69 og Landkanalen.

I skellet mellem landbrugsarealerne og Skovmosen er der en brønd med bundkote 1,05 m på vandløb L69. Vandet fra denne brønd løber efter projektets realisering til den ny brønd med bundkote 0,88 m på L69 og herfra videre i det nye afskærende forløb. Hvis vandstanden i L69 overstiger 1,05 m vil en del af vandet have tilbageløbsmulighed via brønden med bundkote 1,05 til den del af L69, som fremover er forbeholdt sommerhusområdets interne afvanding. Dermed kan en del af vandet i L69 løbe uden om neddrøslingsfunktionen i Landkanalen. Det fremgår ikke af projektforslaget eller afgørelsen, hvilken effekt dette omløb kan få og med hvilken frekvens, det kan forekomme. Nævnet vurderer dog, at der trods mulighed for tilbageløb til L69s eksisterende forløb er tale om en forbedring af de afvandingsmæssige forhold i Skovmosen, da L69 aflastes indtil en vandstand over kote 1,05 m.

Bassinet, som skal aflaste Landvindingskanalen ved høj vandføring, ligger indenfor projektafgrænsningen til Birkepøl-projektet. Natur- og Miljøklagenævnet er enig med kommunen i, at der i Skovmose-projektet ikke skal tages højde for et evt. fremtidigt vådområdeprojekt.

Natur- og Miljøklagenævnet vurderer således, at etablering af grøfter og volde, nyt afskærende forløb af L69 og omdirigering af en del af vandmængderne ved høje vandføringer i Landkanalen vil reducere risikoen for oversvømmelse af Skovmosen fremadrettet.

2.2. Miljømæssige forhold

Der er ingen målsatte vandløb indenfor eller i forbindelse med projektområdet. Projektet er således foreneligt med hensynet til vandløbenes målsætning.

2.3. Øvrige naturmæssige forhold

Landkanalen og G-kanalen er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Nævnet bemærker, at det ikke ses af sagens oplysninger, hvorvidt Sønderborg Kommune har vurderet, om afretning af brink og etablering af neddrosling i Landkanalen, samt etablering af ventilbrønd og etablering/reablering af grøfter med dertil hørende risiko for okkerudledning i G-kanalen kræver en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 i forhold til Landkanalen og G-kanalen.

3. Økonomi

3.1. Rækkefølgebestemmelsen

Klager gør gældende, at der er meddelt godkendelse til reguleringsprojektet, inden der foreligger endelig afgørelse om økonomien.

Ved etablering af nye vandløb og regulering af eksisterende vandløb skal kommunen i sagsforløbet forsøge at indgå forlig med sagens parter om den økonomiske fordeling af omkostningerne. Det fremgår af sagens oplysninger, at det ikke har været muligt for kommunen at indgå forlig om den økonomiske fordeling af projektets omkostninger. Når det ikke er muligt at indgå forlig, kan spørgsmålet om den økonomiske fordeling indbringes for taksationsmyndigheden, dvs. taksationskommissionen. Taksationskommissionen (eller overtaksationskommissionen) træffer herefter endelig afgørelse om den økonomiske fordeling.

Natur- og Miljøklagenævnet forstår ordlyden i reguleringsbekendtgørelsens § 19, stk. 2, sådan, at der med "endelig afgørelse" menes enten, at kommunen ved et forlig opnår enighed om de økonomiske forhold eller at taksationskommissionen (eller overtaksationskommissionen) i mangel af forlig træffer endelig afgørelse i spørgsmålet.

I denne sag har det ikke været muligt for kommunen at indgå forlig. I stedet for at afvente taksationskommissionens afgørelse traf kommunen afgørelse efter vandløbsloven parallelt med, at den økonomiske del af sagen blev indbragt for taksationskommissionen.

Kommunen har således truffet afgørelse efter vandløbsloven til godkendelse af projektet, før der var truffet endelig afgørelse om de økonomiske spørgsmål i sagen. Dette er i strid med reguleringsbekendtgørelsens § 19, stk. 2.

Nævnet finder, at dette er en væsentlig mangel i forbindelse med kommunens sagsbehandling, som medfører afgørelsens ugyldighed.

3.2. Hjemmel

Det godkendte projekt omfatter primært nyanlæg af vandløb, men også regulering af eksisterende vandløb.

I afgørelsen henviser kommunen alene til vandløbslovens § 17, der omhandler regulering af vandløb.

Kommunen burde rettelig også have henvist til vandløbslovens § 21, hvorefter nye vandløb kun må anlægges efter vandløbsmyndighedernes bestemmelse. Både anlæg af nye vandløb og regulering af eksisterende vandløb skal behandles efter reguleringsbekendtgørelsens kapitel 5. Proceduren er således den samme for begge projektiltag, men den økonomiske fordeling af udgifter reguleres forskelligt for de to projektiltag.

Ifølge vandløbslovens § 22 skal udgifterne ved anlæg af *nye vandløb* afholdes af de grundejere, der ønsker anlægget udført, samt af de grundejere, der ønsker at medbenytte det. Det fremgår af lovens § 24, at udgifterne ved en *regulering af vandløb* skal afholdes af de grundejere, der skønnes at have nytte af foranstaltningerne.

Den økonomiske del af afgørelsen og den foreslåede partsfordeling er påklaget til taksationskommissionen. Natur- og Miljøklagenævnet har ikke kompetence til at gå ind i spørgsmål om fordeling af udgifterne ved regulering eller nyanlæg af vandløb. Taksationskommissionen er den rette myndighed for spørgsmål om den konkrete fordeling af udgifterne ved en regulering eller nyanlæg.

3.3. Oplandets bidrag til reguleringsprojektet

For så vidt angår spørgsmålet om forøgelse af afløbsmængden, forstår Natur- og Miljøklagenævnet klagepunktet sådan, at klagerne ønsker, at oplandet skal bidrage til reguleringsprojektet, da oplandet leder mere vand til området end der ville komme under naturlige forhold på grund af befæstede arealer i tre mindre landsbyer. Sønderborg Kommune har redegjort for de faktuelle spildevandsforhold i oplandet. Der er efter Natur- og Miljøklagenævnets opfattelse tale om forhold, som ikke er omfattet af den påklagede afgørelse. Natur- og Miljøklagenævnet har ikke kompetence til at gå ind i spørgsmål om økonomiske forhold vedrørende bidrag til vandløbenes regulering og vedligeholdelse. Denne kompetence ligger hos Taksationskommissionen.

4. Forvaltningsretlige forhold

Klager gør gældende, at kommunens procedure omkring selve projektet er kritisabel, herunder at der er uklarhed over, hvem der er bygherre og dermed har ansvaret for projektet, at der skiftes mellem forskellige begreber, at alle tilladelser ikke er udsendt sammen med høringen, samt at det er umuligt for borgerne at overskue projektet. Natur- og Miljøklagenævnet forstår klagepunktet således, at der klages over selve proceduren og projektets gennemskuelighed. Klager gør desuden gældende, at kommunen ikke har fremlagt oplysninger om, hvilken kapacitet, der er til stede i de nuværende kanaler eller hvilken indflydelse projektet har på de eksisterende kanaler, samt at kommunen ikke har kendskab til, hvor der ligger dræn og hvilke dræn, der fungerer i området. Desuden er der ikke viden om placeringen af de sommerhuse, der har været ramt af oversvømmelser. Natur- og Miljøklagenævnet forstår disse punkter som en klage over, at afgørelsen er truffet på et utilstrækkeligt oplyst grundlag.

4.1. Procedure

Proceduren for, hvordan kommunen skal behandle og afgøre sager om regulering er fastsat i kapitel 5, §§ 12-20 i reguleringsbekendtgørelsen. Ansøgningen opfylder de krav, der er fastsat i reguleringsbekendtgørelsens § 12. Projektet har været i offentlig høring, hvorefter kommunen har meddelt tilladelse til projektet. Det fremgår af afgørelsen, at det er Lysabild-Skovby Landvindingslag, der får tilladelse til at gennemføre projektet og dermed er bygherre. Natur- og Miljøklagenævnet

bemærker, at der i afgørelsen ikke er bestemmelser om arbejdets udførelse, herunder om ansvaret for tilsynet og bestemmelser om indberetning til vandløbsmyndigheden, hvilket er et krav jf. reguleringsbekendtgørelsen § 19, stk. 3. Dette er en mangel ved kommunens afgørelse, og skal tilføjes i forbindelse med kommunens fornyede behandling af sagen.

4.2. Projektets gennemskuelighed/afgørelsens klarhed

Ifølge den almindelige forvaltningsret gælder et krav om klarhed og bestemthed for forvaltningsaktens indhold. Der er tale om et større projekt med mange parter og en række tiltag. Natur- og Miljøklagenævnet vurderer, at projektet er overordnet beskrevet i ansøgningsmaterialet. Af afgørelsen fremgår det, at der er lavet projektændringer efter den offentlige høring. Ændringerne ved udløbet af Landkanalen og Egemose er tilrettet i ansøgningsmaterialet, som er bilag til afgørelsen.

Den sidste ændring – reduktion af afvandingsdybden ved Fyrremosen og at en del af grøften erstattes af en rørledning – har kommunen oplyst Natur- og Miljøklagenævnet ikke er indeholdt i det reviderede ansøgningsmateriale, men at det fremgår korrekt af det tekniske kort af 1. april 2016.

Natur- og Miljøklagenævnet konstaterer, at projektbeskrivelsen i ansøgningsmaterialet stemmer overens med det tekniske kort. Desuden fremgår ændringerne helt overordnet af afgørelsen. Sønderborg Kommune har desuden oplyst, at ændringen ved Fyrremosen er håndteret i forhold til lodsejerne i løbet af den ejendomsrættelige behandling af sagen. Der har undervejs i forløbet været afholdt borgermøde og en møderække med grundejerformænd og landvindingslaget.

Natur- og Miljøklagenævnet vurderer, at afgørelsen er tilstrækkelig klar i forhold til, at sagens parter kan se, hvilke tiltag projektet indeholder. At der er lavet ændringer efter den offentlige høring ændrer ikke på dette forhold, da ændringerne ikke vurderes at være af et omfang, der betinger en ny offentlig høring.

Natur- og Miljøklagenævnet gør opmærksom på, at det ikke fremgår af afgørelsen eller projektet, hvem der fremadrettet vedligeholder de nye private vandløb. Dermed gælder vandløbslovens generelle bestemmelse om, at vedligeholdelsen påhviler bredejerne.

Nævnet bemærker, at der ikke er fuldstændig overensstemmelse mellem det godkendte projekt og det tekniske kort dateret 1. april 2016. En eksisterende grøft syd for vejen Birke skal jævnfør det tekniske kort oprensnes og profileres. Dette forløb beskrives ikke i hverken ansøgning eller afgørelse. Det samme gælder for etablering af det åbne forløb fra vejen Birkemose til G-kanalen. Disse to forløb kan således ikke reguleres/etableres med baggrund i den meddelte afgørelse.

4.3. Officialprincippet

Det er myndighedens ansvar at sikre, at en sag afgøres på et tilstrækkeligt oplyst grundlag. Pligten til at oplyse sager er et grundlæggende princip i forvaltningsretten og kaldes official- eller undersøgelsesprincippet.

Omfanget af undersøgelserne i en sag afhænger af sagens karakter og af omstændighederne i sagen i øvrigt. I det omfang, myndigheden ikke umiddelbart har adgang til de for sagsbehandlingen nødvendige oplysninger, kan myndigheden give påbud om tilvejebringelse af disse oplysninger, under forudsætning af, at der er hjemmel hertil i den relevante lov.

En forvaltningsmyndighed har altså pligt til at sørge for, at der er et tilstrækkeligt fyldestgørende grundlag til, at myndigheden kan træffe en fuldt forsvarlig og lovlig afgørelse. Princippet er en såkaldt garantiforskrift med det formål at bidrage til at sikre, at en forvaltningsmyndigheds afgørelse bliver indholdsmæssigt lovlig og rigtig.

I denne sag har Sønderborg Kommune behandlet en ansøgning fra landvindingslaget om regulering af vandløb. Det fremgår af ansøgningen, at formålet er i størst muligt omfang at sikre Skovmosen mod fremtidige oversvømmelser. Projektet har været i offentlig høring og kommunen har herefter truffet endelig afgørelse.

Natur- og Miljøklagenævnet er enig med landvindingslaget og Sønderborg Kommune i, at projekttiltagene reducerer risikoen for oversvømmelser i Skovmosen. Det fremgår ikke, hvilken afvandingstilstand den enkelte ejendom i området har før og efter projektet. Nævnet finder dog, at det kan lægges til grund, at Skovmosens afvandingssystem aflastes ved realisering af projektet. Afvandingssystemet skal fremadrettet i overensstemmelse med vandløbslovens regler vedligeholdes og fungere som hidtil for at kunne håndtere sommerhusområdets interne vand.

4.4. Proportionalitetsprincippet

Klager gør gældende, at projektet er overdimensioneret og med for mange matrikler omfattet af projektet. Kommunen gør opmærksom på, at der ikke er foretaget en tilbundsående undersøgelse af oversvømmelsehændelsen i 2015, og at omfanget af skader i 2015 skal ses i lyset af Beredskabets effektive indsats.

Natur- og Miljøklagenævnet opfatter klagepunktet som en klage over, at afgørelsen er i strid med proportionalitetsprincippet. Nævnet lægger til grund, at der har været oversvømmelser i sommerhusområdet fire gange i løbet af en 6-årig periode, og at der alene ved hændelsen i 2015 er registreret skader for 2,0 mio. Det må forventes, at der også fremover kan forekomme skybrud med deraf følgende oversvømmelser m.v. i området. Natur- og Miljøklagenævnet finder derfor ikke, at en samlet udgift på 6,1 mio. kr. ex. moms til sikring af det samlede sommerhusområde er i strid med proportionalitetsprincippet.

Nævnet har ikke kompetence til at vurdere, om et bidrag på op til 10.581 kr. ex. moms for den enkelte grundejer er proportionalt, jf. højesteretsdom U.2009.370H. Dommen fastslår, at Natur- og Miljøklagenævnet ikke har kompetence til at tage stilling til den enkelte parts økonomiske interesse, men at nævnet kan behandle, hvorvidt et samlet projekt er proportionalt.

5. *Projektets/dele af projektets nødvendighed*

Natur- og Miljøklagenævnet bemærker, at det er bestyrelsen for Lysabild-Skovby Landvindingslag, der via rådgiverfirmaet Orbicon har søgt om at gennemføre projektet. Jævnfør Landvindingslagets vedtægt drager bestyrelsen omsorg for, at hele anlægget til enhver tid svarer til sit formål. Vedligeholdelsen af landvindingslagets anlæg skal også gå ud på at forny og styrke anlægget. Klagerne er repræsenteret via bestyrelsen i landvindingslaget. Natur- og Miljøklagenævnet antager, at beslutningen om at gennemføre det ansøgte projekt enten er taget enten på lagets generalforsamling eller i overensstemmelse med vedtægten af bestyrelsen for landvindingslaget.

5.1. Overflødigt projekt

Klager gør gældende, at det planlagte projekt i væsentlige dele er overflødigt, da Sønderborg Kommune sideløbende arbejder på realisering af et vådområdeprojekt. Natur- og Miljøklagenævnet lægger som oplyst af Sønderborg Kommune til grund, at oversvømmelsesproblemerne i Skovmose delvist skyldes afstrømmende overfladevand fra de omkringliggende marker og at et evt. kommende Birkepøl-projektet ikke vil håndtere dette.

5.2. Ændring af rørdimension og valg af ventil

Klager gør gældende, at det ikke kan være sommerhusejernes opgave at øge dimensionen af et rør fra $\varnothing 400$ mm til $\varnothing 800$ mm. Natur- og Miljøklagenævnet forstår klagepunktet sådan, at klager mener, at kommunen har ansvaret for ændringen af rørdimensionen i det kommunale vandløb. Klager gør gældende, at etablering af en ventil i kanal G vil skade et bebygget sommerhusområde langs G-kanalen ved fejlbetjening eller teknisk fejl. Klager mener ikke, at det er dokumenteret, at der er behov for ventilen, da der ikke har været problemer med indtrængende vand fra området øst for Skovmosen.

Natur- og Miljøklagenævnet bemærker, at Lysabild-Skovby Landvindingslag som ansøger af projektet har vurderet, at øgning af rørdimensionen er nødvendigt for at imødegå fremtidige oversvømmelser og at ventilen ligeledes er nødvendig til sikring af sommerhusområdet, hvis der opstår fejl ved det eksisterende skot i A-kanalen. Det bemærkes, at det påhviler tilsynsmyndigheden at sikre, at anlægget fungerer korrekt.

5.3. Forholdet til et kommende vådområdeprojekt

Hvorvidt gennemførelsen af det påklagede reguleringsprojekt burde have afventet Birkepøl-vådområdeprojektet, er ikke et spørgsmål, som Natur- og Miljøklagenævnet kan prøve. Nævnets prøvelse af sagen afgrænses af de refererede regler i vandløbsloven og reguleringsbekendtgørelsen.

6. Øvrige bemærkninger

6.1. Lavning

Klager gør gældende, at der etableres en lavning, som allerede eksisterer (klagepunkt 3). Nævnet bemærker, at det af projektansøgningen fremgår, at en eksisterende lavning udnyttes som fremtidigt bassin. Der etableres volde sydøst og nordøst for lavningen, som således får karakter af bassin uden egentlige gravearbejder.

6.2. Vedligeholdelse af eksisterende systemer

Klager har oplyst, at der er misligholdte vandafledningsmuligheder og et defekt rør i området og ønsker disse vedligeholdt inden projektet igangsættes. Vedligeholdelse af eksisterende systemer er ikke en del af den påklagede afgørelse og det er derfor udenfor nævnets kompetence at tage spørgsmålet op. Nævnet henviser klager til at kontakte Sønderborg Kommune som vandløbsmyndighed/tilsynsmyndighed.

6.3. Vandets vej

Natur- og Miljøklagenævnet bemærker, at vandets vej ændres i projektet på en del af det eksisterende rørlagte vandløb L69. Nævnet finder derfor, at afgørelsen rettelig også skal hjemles med vandløbslovens § 6, stk. 2.

6.4. Medbenyttelse

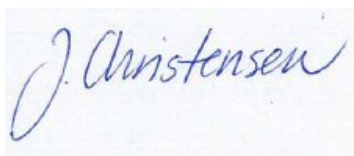
Natur- og Miljøklagenævnet har ikke har taget stilling til, hvorvidt etablering af en 150 m ny grøft langs Skovmosevej med afledning til det eksisterende rørlagte vandløb L69 kræver tilladelse til medbenyttelse. Nævnet har heller ikke taget stilling til, om etablering af grøfter og rørledninger med afledning til pumpekanal G kræver tilladelse til medbenyttelse.

6.5. Øvrige spørgsmål

Klagers øvrige spørgsmål giver ikke nævnet anledning til yderligere bemærkninger.

Afgørelse

Navnlig som følge af den væsentlige mangel, at Sønderborg Kommunes afgørelse efter vandløbsloven blev truffet inden der var endelig afgørelse af de økonomiske spørgsmål i sagen, jf. reguleringsbekendtgørelsens § 19, stk. 2, ophæver Natur- og Miljøklagenævnet Sønderborg Kommunes afgørelse af 18. marts 2016 om tilladelse til regulering af vandløb i Skovmose. Sagen hjemvises derfor til kommunens fornyede behandling.

Jeanette Christensen
Kst. ankechef

Jørgen Grundvad Nielsen
Biolog

Afgørelsen er sendt pr. e-mail til:

Ole Otto Johannsen, (Fyrremose 112, Pilemose 2), fyrremose@gmail.com
Sønderborg Kommune, sagsnr. 15/17026, post@sonderborg.dk; heje@sonderborg.dk
Lysabild-Skovby Dige og Pumpelag, svendmichelsen@hotmail.com

Afgørelsen er sendt til E-boks til:

Karen M. Jørgensen, Kirke Hørupvej 8, 6470 Sydals (Pilemose 27 og 29)
Steen Krogh og Tove Callesen, Revlingbjerg 4, 6400 Sønderborg (Lærkemose 51)
Jan Marcussen, Skeldevej 24, 6310 Broager (Tjørnemose 2)
Bjarne Marcussen, Midtballe 12, 1, 6310 Broager (Tjørnemose 4)
Kirsten og Oswald H. Bock, Rugtoften 7, 6400 Sønderborg (Fyrremose 108C)
Bent Petersen, Lysabildgade 99, 6470 Sydals (Fyrremose 108B)
Sabine Schulze-Lorenzen, Kalvetoft 3, 6400 Sønderborg (Fyrremose 114)
Linda og Kjeld Damgaard, Bag Hjelm 7, 6200 Åbenrå (Fyrremose 122)

Afgørelsen er sendt med brev til:

Anne Hansen, Solvangen 6, 6400 Sønderborg (Fyrremose 80)